

С. Б. Глибицька

Політ голубки

**ВИСОКА І ТРАГІЧНА ДОЛЯ ОЛЕНИ ГОЛУБ-ПУШКАР
(4.11.1958 – 5.01.2018)**

Олена Голуб-Пушкар загинула в переддень Різдва, 5 січня 2018 року. Увечері поверталася з церкви, поспішаючи в свою Малу Данилівку, щоби проводити на потяг сина. Переходила в темряві окружну дорогу та була збита машиною, яка мчалася на великій швидкості, виїхавши на зустрічну смугу.

Водій поїхав з місця трагедії. Чи був він посланцем небесного розпорядника доль або просто байдужою до чужого життя людиною, яка боїться справедливої кари? Так чи інакше, сама Олена не стала б волати до відплати, вважаючи, що ця людина вже й так сама себе покарала, живучи в постійному жаху і почутті провини.

Але із-за нього Олени більше нема, вона десь за обрієм, і, мабуть, в обіймах Творця, яких вона так прагнула. Творця, який став головним героєм і адресатом її поезії – живий Бог, який виглядає з кожної квітки вишні, з кожної кульбабки на пагорбку.

Таке уявлення про світ було не завжди. Отримавши, як і усі ми, ровесники та друзі, атеїстичне виховання, студенткою раптом відкрила для себе Христа, побачивши Його на іконі Рубльова у Загорську. А потім, працюючи вчителькою в Тернополі, зустріла жінку, яка показала їй шлях до улюбленого Ісуса.

Олена Голуб-Пушкар

Що ж було до цього? Щасливе дитинство в Малій Данилівці, яка при-
мостилася біля самої межі Харкова за Лозовеньківським проспектом.
Літературна студія в Дергачах, перша публікація школярки, перший
виступ на обласному телебаченні [4]. Університетський філфак, російське
відділення (закінчила в 1980 р.), де не тільки наполегливо вчилася, але
й знайшла друзів та об'їздила з ними багато куточків Союзу – від Прибал-
тики до Самарканду. Робота вчителькою в Тернополі, де викладала не
тільки російську, але й українську мову та літературу, отримавши другий
диплом в Тернопільському університеті. Заміжжя, народження двох хлоп-
чиків, труднощі матеріальної невлаштованості та почуття самотності, коли
виявила себе одруженою з «сучасним Рахметовим». І вже новою люди-
ною, яка настраждалася, але з серцем, повним вірою, повернулася вона
в 1997 році до Малої Данилівки, під батьківський дах, до рідного вікна
і саду. Тут народилася дочка. Тут, в Харкові, Олена знайшла улюблену
роботу в редакції католицького часопису «Слово між нами» та віддала їй
20 років життя [5]. Тут стала прихожанкою греко-католицької церкви Пок-
рови Пресвятої Богородиці у селищі Покотилівка, вела дві апостольські
групи. У Харкові вийшли дві її поетичні книжки – «Причастя» (2004) та
«Хліб насущний» (2010) [1, 2].

Така була зовнішня канва життя, що несподівано обірвалося. Але вірші –
свідки та виразники внутрішніх глибинних процесів, що переживає поет.

Ще з дитинства світ розмовляв з Оленою на мові поезії. І дівчина запи-
сувала на папірці образи, які являлися їй у слові.

*Пісне, ти моя мамо!
За плечі мене впіймала
Та повела левадами
Від болю – в якійсь світи.
Там коло білої хати
Пасуться тополеньята.
Обрії степом запахчені,
Дівочтво чиєсь при вікні...*

Вона не може надивитися на чудові краєвиди навколо та вдячна Творцеві
за цю безмежну та різноманітну красу:

*Красою Твоєю, Боже, охоплений світ.
Ген вишні, як спалахи білі, і яблуні цвіт.
А річка несе, як голубка,
на крилах блакить.
Як лячно, як млосно, як любо
в огні цім горить.
Дивлюсь, як джерельце об камінь
Кришталь-дзеленталь б'є об край.
Мій Отче, мій Творче, мій Пане!
Красою мене не скарай!*

Усюди навколишній світ наповнений перворідною красою, але рідний край визиває особливі почуття. Коли довелося жити та працювати в іншому місті, перо само виводило рядки про малу батьківщину.

Батьківський краю,
боле весняний,
З Богом розмова моя!
Хто ще тебе покохає без тям,
Хто так пригорне, як я?

Маленьким павучком незрячим
В кисневій бульбашці живу.
Там – сині обрії дитячі
Й кульбаб накришено в траву.

Її поезія проста і глибинна, як сама природа. Але, як казав Оскар Уайльд, «щоб зацвіла найпростіша квітка, світи повинні zazнати родові борошна». Це вистраждана простота, яка не терпить словесних надмірностей і химерності. Вона природна, і тим прекрасна.

Переживаю я за вірші,
Як зберегти тепло у слові,
Та Хтось говорить мені інше:
Облиш версифікацій спроби.

Лиш усмішку ясну і щиру
 Ти подаруй комусь без злоби.
 Душевний спокій, ніжність, віра –
 То є найкращий твій доробок.

Голос поетеси, який не терпить пафосних нот, часом піднімається до урочистого і набатного звучання:

*О Боже мій, за чисту скапку болю,
Що лише мій,
За тектонічний зсув душі і волі,
І за двобій,
За вічний герць між крилами і тілом,
За каяття,
За віру, що, як правда, осінила,
За майбуття,
За осяйне знання, що не черва ми,
А носії
Вогню безсмертного, навік живаго,
хвала Тобі!*

І така сила вислову теж природна, бо «тектонічний зсув душі і волі» пізнала сама, пройшла через це випробування, і не тільки вистояла, але й навчилася долати труднощі із внутрішнім смиренням і набула ще більшої точності та вагомості в слові.

*Я сонними устами в білій тиші
Тобі дарую, Боже, білі вірші
Без рим, без порівнянь і навіть ритму –
Оцю сердечну радісну молитву.*

*Хай римою нам буде синій обрій,
І римою нам буде хатній спокій.
Зимовий день у перехресті вишень
Йї сніжиночка, що ковзає по тиші.*

Римою вірі стає внутрішня тиша, яку вона несла лагідною посмішкою, добрим словом та сердечним вогнем, яким запалювала серця.

Тепер цей сердечний вогонь йде до нас з іншого світу. Олена раптом покинула близьких людей, 90-річну маму, трьох дітей та залишила в їхніх серцях полум'я віри, яке, сподіваюся, допоможе вистояти – не тільки в цьому нещасті, але і в житті.

*О, крик дитини з темряви кімнати!
Цілунок я спішу усе владнати
І відпустити в море теплих снів.
О, як я, мати, розкошую нині,
Що можу бути всім своїй дитині,
Володаркою спокою й світів.
Та буде час, коли не зможе мати
Одним цілунок болю вгамувати,
Порятувати від терпких ночей.
Лиш Ти, Ісусе, підеш з нею далі
І біль її візьмеш в Свої печалі,
І вицілуєш слізоньки з очей.*

Піклувалася Олена не тільки про найближчих коханих людей, але й про свій народ, про рідну Україну.

Одній з болючих тем присвятила Олена цикл віршів під назвою «Діти – жертви голодомору». Вірші ці навіяні книгою «Жнива скорботи» [3], де йдеться про голодомор часів колективізації.

*Вже місяць загляда до хати,
Вкладає мати діток спати –
Колише їх, по черзі носить...
А діти в мами їсти просять.
А смерть людей довкола косить...
Не плаче мати, не голосить,
А все казки розповіда...
Вже й місяць зблід, не загляда.
Вже й ніч на земленьку спада
І забувається їда,
Вже задрімала з дітьми й мати...
І смерть боїться йти до хати.*

Але Україна продовжує потерпати як від власної влади, так і від зовнішніх ворогів. Це Олену торкнулося безпосередньо.

Один син був на Майдані, стояв на площі в ніч на 20 лютого, коли вбивали людей. Що мати пережила у ці страшні часи?

Другий син був покликаний до АТО. Що мати пережила за ці страшні роки, доки він не повернувся?

Так народився вірш «Чорна троянда».

*Нема від сина звістки. Сум і страх.
Видіння раптом: Мати, безпорадна,
Цілує Сина, знятого з хреста,
Устами, ніби з чорної троянди.*

*Від жаху стрепенулось серце: Ти,
О Мати! З мервим Сином на колінах!
Молю: мого Ти сина захисти,
Зроби, щоб він живий був, не загинув.*

*Німотний телефон озвався враз,
І голос сина залунав крізь втому:
– Щось зі зв'язком – мобілку тер і тряс –
Повідомляю: завтра буду вдома.*

*Така моя історія проста,
Як Матінка рятує нас насправді.
Сама ж торкає мертвого Христа
Устами ніби з чорної троянди.*

Таке враження, що загибель Олени – це її підсвідома жертва – країні, світові, Богородиці, Ісусу Христу. Чимало віршів, де вона замислюється над тим, що буде тоді, коли «зійде з орбіти», та іноді навіть каже про себе у минулому часі:

*Я повинна залишити цьому світу
Свою любов.
У житті не вийшло,
Але можна віршем.*

—
*Людоньки, важко мені,
Я поранена світом,
Бо пройшла я повз вас, наче тінь,
Не наливши вас світлом.*

Залишилися рукописи. Вони висвітлюють нові грані таланту та глибини внутрішнього життя. Багато віршів записано верлібрами, але люди чекали від Олени так званих «справжніх» віршів, тобто з римою та написаних класичними розмірами, і вона перероблювала їх у цю традиційну форму.

Через раптовий відхід поетеси з життя ми знайомимосся тепер з її «лабораторією», де знаходимо безліч знахідок, що залишилися у верлібрах. Та найголовніше, що Олена втілювала у віршах, знайшло відбиток і у цьому коротенькому:

*Христе, хочу бути Твоїм поетом.
Ти якось сказав мені:
«О, не тільки вірші
зроблять тебе Моїм поетом,
а почуття любові.
Пиши мені вірші
на почуттях і думках,
на власному серці.
Не те, що написано на аркушах, – вірші».*

Вона й писала на почуттях і думках, на власному серці. І розуміла: те, що залишене на папері, також не вічне, як і ми усі. А що вічне? Ось її відповідь:

*Відійдуть поети місцеві й столичні
і книги їхні чудові,
та чую душею – пишиться у вічності
серце, натружене Словом,
зранене щирим молінням
до найсолодшого щему,
що, оминаючи тління,
пише небу поему.*

Друзі Олени, обробивши рукописи, що залишилися, підготували до видання збірку її віршів, написаних в останні роки. Книга «Пелюстка з Божого саду» незабаром побачить світ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Голуб-Пушкар О. С. Причастя : поезії / Олена Голуб. – Харків : Слово між нами (СПДФО Сліж), 2004. – 40 с. : іл. – (Перша книга поета).
2. Голуб О. С. Хліб насущний : поезії / Олена Голуб. – Харків : Слово між нами (СПДФО Сліж), 2010. – 95 с. : іл. – (Сучасна духовна поезія).
3. Конквест Р. Жнива скорботи : радянська колективізація і голодомор : пер. з англ. / Роберт Конквест. – Луцьк : Терен, 2007. – 456 с.
4. [Слово прощання з Оленою Голуб-Пушкар: біогр. відомості, добірка віршів] // Вісті Дергачівщини. – 2018. – 13 січ. (№ 3). – С. 7 з фот.
5. Трагічно загинула 5 січня 2018 року, повертаючись до дому зі Святої Меси... // Слово між нами. – 2018. – № 2. – С. 62, задня обкладинка : іл.

Управління культури і туризму
Харківської обласної державної адміністрації
Харківський художній музей
Харківський науково-методичний центр охорони культурної спадщини
Етнографічний музей «Слобожанські скарби» імені Г. Хоткевича
Національного технічного університету «ХПІ»
Харківське дворянське зібрання

Культурна спадщина Слобожанщини

Число 39

Збірка наукових статей

Охорона культурної спадщини
і музейна справа

Культура і мистецтво

Етнографія, фольклористика,
діалектологія, літературне краєзнавство

Педагогіка

видавництво
курсор
наука техніка освіта
Харків - 2018

УДК. [001+2+008]: 001.12 (477.54 / 62)

ББК 63.3 (4УКР51)я43

*Друкується за рішенням засідання науково-методичної ради
Харківського художнього музею (протокол № 7 від 26.09.2018).*

Головний редактор:

Ю. І. Палкін, предводитель і герольдмейстер Харківського дворянського зібрання.

Заступник головного редактора:

С. А. Бахтіна, завідувача відділом пам'яток історії Харківського науково-методичного центру охорони культурної спадщини.

Відповідальний секретар:

В. Д. Путятін, провідний науковий співробітник відділу пам'яток історії Харківського науково-методичного центру охорони культурної спадщини.

П90 Культурна спадщина Слобожанщини:

збірка наукових статей. Число 39. –

Харків: Курсор, 2018. – 202 с., 96 іл.

До збірки включено доповіді учасників XXI Міжнародної наукової конференції «Слобожанські читання», яка проходила з нагоди Міжнародного дня пам'яток та визначних місць, Дня пам'яток історії і культури, в тому числі в режимі on-line, і була присвячена 140-річчю від дня народження академіка Федора Івановича Шміта (1877 – 1937 (1942) рр.), та XXII Міжнародної наукової конференції «Слобожанські читання», що пройшла з нагоди Міжнародного дня пам'яток та визначних місць, Дня пам'яток історії і культури і присвячена 170-річчю з дня народження Єфименко Олександри Яківни (1848 – 1918), українського історика, етнографа. У доповідях розглянуті питання охорони культурної спадщини і музейної справи, культури і мистецтва, етнографії, фольклористики та педагогіки.

Фото на обкладинці:

будинку театру «Муссури», м. Харків, вул. Благовіщенська, 28.

Будинок був збудований у 1908 р. у стилі модерн архітектором Б. М. Корнєєнком.

На початку XX ст. цей будинок був найбільшим театром-цирком у світі, розрахований на 5750 глядачів. Тут виступав композитор С. В. Рахманінов, давав концерт Л. Собінов та співачка А. Вьяльцева. У 1912 році цирк перебудовано під театр «Нова опера». Новий директор Д. Южин. Сезон 1912 р. відкрився постановкою опери Д. Верді «Аїда».

6 – 10 березня 1919 р. тут відбувся III Всеукраїнський з'їзд Рад. Українська Соціалістична Радянська Республіка була проголошена самостійною незалежною державою. На з'їзді була затверджена перша Конституція УРСР.

У 1922 – 1928 рр. в колишньому театрі Муссури працювали: трупя режисера М. М. Синельникова, Український народний театр Л. Сабініна та І. Юхимовича, Український державний радянський театр на основі студії Я. Мамонтова; Український державний побутовий театр під керівництвом Г. Вольгаємута.

З 1929 по 1987 р. у вищезгаданій будівлі працював Театр музичної комедії. Тут виступали талановиті актори і режисери «Березиля». Перший театральний сезон розпочав 1 листопада 1929 року прем'єрою «сучасної» оперети Жака Оффенбаха «Орфей у пеклі». Його відкриття урочисто відзначилося як велика перемога українізаційного курсу в державному масштабі. Лідерами нового колективу стали учні українського режисера-реформатора Леся Курбаса – Борис Балабан (художній керівник), Януарій Бортник (режисер), Богдан Крижанівський (головний диригент) та письменник Остап Вишня і композитор та диригент Олексій Рябов, актори Ф. Радчук, Д. Васильчиков, В. Новосельська, Л. Павлушенко та інші. На сцені цього театру протягом XX ст. виступали: Федір Шаляпін, Володимир Маяковский, композитор А. К. Глазунов, Марк Бернес, Татьяна Шмига, Георг Отс, Андрій Миронов, Алла Пугачова, Михайло Водяний, Валерія Радугеску, Ванда Полянська, Микола Сліченко, Світлана Варгузова, Юрій Веденєєв, Герард Васильєв, Владимир Висоцький, Михайло Боярский, Лев Лещенко. Від 1911 до 1989 рр. – до моменту відкриття нової будівлі ХАТОБУ по вул. Сумський – було найбільшою театральною спорудою міста.

УДК. [001+2+008]: 001.12 (477.54 / 62)

ББК 63.3 (4УКР51)я43

За добір інформації і достовірність фактів, цитат, статистичних даних, імен власних і географічних відповідальність несуть автори статей. Матеріали, що публікуються, можуть не відбивати точку зору редакційної колегії і видавництва.

© Автори, тексти, 2018

© Курсор, макет, 2018

© Курсор, обкладинка, 2018